

חוות דעת מומחה

אני החתום מטה, שלמה גל, ת"ז 3280179, נתבקשתי על ידי עו"ד דקל-דוד עוזר לחוות דעתי המקצועית בשאלת האפקטיביות או הנזקים של הפללת צרכני קנאביס והמדיניות הרצויה לדעתי. אני נותן חוות דעתי זו במקום עדות בבית המשפט ואני מצהיר בזאת כי ידוע לי היטב, שלעניין הוראות החוק הפלילי בדבר עדות שקר בשבועה בבית המשפט, דין חוות דעתי זו כשהיא חתומה על ידי כדין עדות בשבועה שנתתי בבית המשפט.

להלן אציג את נסיוני וקורותי הרלבנטיים לחוות דעת זו:

הח"מ (יליד ישראל - 1944) שרת במשטרת ישראל במגוון תפקידים בשנים 1968 – 1996 ובהם: ראש המדור לעבריינות נוער במטה הארצי (5 שנים עד 1979) וראש מחלקת חקירות ותביעות במטה ההארצי (עד 1984), וראש המטה של המשטרה (עד 1996) (סמפכ"ל כיום) לימים ניהלתי (עד 2001) את הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובמסגרת זו ייצגתי את המדינה בארצות רבות ובמוסדות האו"ם בווינה וניו יורק, במפגשים מקצועיים ובכנסים מדעיים ואחרים. אני בעל תואר ראשון ושני בקרימינולוגיה מאוניברסיטאות בר אילן ותל אביב – 1974, 1979, בהתאמה.

פרסמתי שורת מאמרים מקצועיים בכתבי עת שונים שעניינם מדיניות האכיפה כלפי עבירות סמים בניתי הובלתי והרציתי בתוכנית אקדמית חדשה במכללה האקדמית בית ברל שעניינה "מדיניות לאומית ובינלאומית ביחס לבעיית הסמים" (עד 2013). לימים הרציתי על נושאים אלו במכללה האקדמית באשקלון וכן במכללת "אחוה" (עד 2017).

שימשתי מנכ"ל ובעלים של חברה פרטית ליעוץ בינלאומי בנושאי מלחמה בסמים והתמודדות עם נפגעייהם בשם: "תבונות" בע"מ (עד 2010)

אני שותף כיום בחברה שמייצרת קנאביס למטרות רפואיות (קנדוק בע"מ) והתמחיתי בשאלות שעניינן סוגיית הקנאביס הרפואי בארץ ובעולם.

למותר לציין שייצגתי את משטרת ישראל ואת הרשות למלחמה בסמים בכל פורום מקצועי כמעט (לרבות בוועדות הכנסת, גופים אקדמאים ומקצועיים וכן בעצרת הכללית של האו"ם) שעניינם מדיניות כלפי משתמשים, סוחרים בסמים ונפגעייהם.

על בסיס הנאמר לעיל אבקש לציין בקצרה את דעתי באשר לסוגייה הנדונה. לא אציג אסמכתאות לדעותי ואלו מתבססות אך ורק על שנות נסיוני הרבות וחשיפתי לכל היבטי הסוגייה הנדונה.

1. ענישה של משתמשי סמים, שלא עסקו בסחר, בגידול שלא לצריכה עצמית, ובהפצה

לסוגיה, מוטעיית ומיותרת, זאת מהנימוקים שלהלן:

- א. היא אינה מרתיעה משתמשים פוטנציאליים אחרים - עיין בסקרי הרשות למלחמה בסמים על דעת הציבור ובמיוחד החלק הצעיר שבו - על סוגיית השימוש - להבדיל מהסחר, וכמובן על היקפי השימוש בקרב צעירים ובני נוער שלא רק שאינם מצטמצמים יחסית לגודל האוכלוסייה - אלא מתרחבים לממדים שהופכים את השימוש בסם כמעט לנורמטיבי.
- ב. היא עולה במשאבים כלכליים הון עתק למשטרת ישראל, לשרותי הרווחה והבריאות ולבתי המשפט. כספים שהיו יכולים להיות מושקעים גם בפעילות מונעת לסוגיה שהיא ככלל הרבה יותר זולה וכמובן יותר פרודוקטיבית. גם היה ניתן להתמקד בפעילות נמרצת יותר לפיצוח חבורות ומשפחות פשע בארץ ובעולם שעניין סחר בסמים והברחות עתירות דמיון.
- ג. היא יוצרת פערים, תסכולים וחוסר שת"פ מתרחב בין המשטרה לציבור, כשזו הראשונה נתפסת כארכאית, מיושנת, לא יעילה, לא ראוייה לשת"פ עם הציבור ובלא מעט מקרים גם כאחת שפועלת בדרכים לא רציונליות.
- ד. תיק פלילי על עבירת סמים כלשהי, מהווה בחברה הישראלית מחסום גבוה ולעיתים בלתי עביר לאדם צעיר המעוניין להשתבץ כמלש"ב באחת היחידות היוקרתיות והלוחמות בצה"ל (כמובן למי שהוא בעל פוטנציאל גבוה ומעוניין בכך). ה. התיק חוסם רבים מלקבל מקום עבודה נאות בשרותי הביטחון, המשטרה, צבא הקבע, שרות בתי הסוהר ומשרדי ממשלה נוספים.
- יתר על כן, תיק פלילי מקשה על קבלת רשיון נהיגה או החזקתו והוא עלול גם להקשות על שהותו של בעל התיק במדינה זרה בה הוא מתארח או רק מתכוון לבקר בה (הכוונה לאותם מקרים בו דווח על ידי נציגי משטרת ישראל למשטרות חוץ, על פעילותו הפלילית של בעל הדבר הספציפי שלעיתים קרובות גם שלח ידו לתחום ההפצה, הסחר או הגידול).
- ה. תיק פלילי ובוודאי הרשעה על עבירת סמים, לרבות עבירת שימוש, מטיל בחלקים לא מבוטלים בחברה הישראלית מעין קלון על המשתמש, שסובל שנים ארוכות

בקרב משפחתו ולעיתים גם בחברה הסובבת אותו וזאת חרף הטענה שהשימוש בסמים מסויימים כמו מריחואנה הפך לנורמטיבי בחלקים רבים של החברה הישראלית.

1. המגמה ההולכת ומשתרשת ברוב ארצות העולם המערבי ואפילו בארצות מסויימות של העולם ה"שלישי" היא לעבור לחלופות לענישה פלילית, שבארץ התמחינו בייצורן כבר בשנות השבעים של המאה הקודמת. במדינות רבות מאד כבר שנים לא נוקטים בהפללת צרכנים, בנייהן אציין דווקא את אלו שלהלן: ארגנטינה, אוסטרליה, בלגיה, צ'ילה, קוסטה ריקה, קרואטיה, צ'כיה, גרמניה, איטליה, מכסיקו, הולנד, פולין, פרטוגל, ספרד, שווייץ, ארה"ב (רק בחלק מהמדינות) דרום אפריקה ואורוגוואי. מתחילה להסתמן במדינות רבות מגמה של לגאליזציה (שבה אינני תומך בעיקר משלושה טעמים: פגיעה ברורה בהיבטים ובפוטנציאל הבטחוני של המדינה, פגיעה בריאותית בתפקודים המנטליים של קטינים ואנשים צעירים וסיכון משמעותי לאוחזים בהגה ומשתמשי הדרך האחרים בעת נהיגתם) והקו המומלץ באותן ארצות הוא היתר לאחזקת כמויות קטנות ושימוש מוגבל.

2. שימוש בטכניקה של "אי תביעה" שכיום נקראת: "טיפול מיוחד" שמשמעותם נקיטה בדרכי הסברה ואזהרה (אצל קטינים – גם בשיתוף ונוכחות ההורים) ומעין רישום על תנאי המוגבל לשנה, שאחריה הרישום נמחק – יעילים הרבה יותר. ממחקר מעקב שערכנו במדור עבריינות הנוער במטה הארצי של משטרת ישראל בנושא הנדון, ב-1981, עלה שקרוב ל 80 אחוז מבני הנוער שעברו עברות של שימוש בסמים ושכלפיהם לא נפתח תיק אלא השתמשו נגדם באזהרות ובמין רישום על תנאי – לא חזרו לסורם לפחות שנה תמימה אחרי הטיפול. לעומתם כשני שלישים מבני הנוער שעברו אותן עברות ושהרקע הקודם שלהם דומה מאד לאוכלוסייה הנדונה – ושפתחו כלפיהם תיקים – חזרו לסורם וביצעו עבירות סמים ורכוש בשנת המבחן העוקבת לטיפול.

3. קו ההסברה אותו צריך להנהיג בפעילות מונעת מאסיבית בבתי ספר, חוגי מתנסים ועוד, צריך להבליט את הסיכונים לצעיר תאב השימוש, בעיקר ממניעים של התנהגות עדר שמסביב ופחות לעסוק בהפחדה ובענישה בדרך של פתיחת תיקים פליליים וקנסות.

4. גם הדרך אותה הציע לאחרונה חשר לבטחון פנים ואף עיגן אותה בחוק בכנסת - מנוחכת בעיני ואף תשמש זרז להפיכת בנים לאוכלוסיות חלשות לעבריינים מאחר וקנסות דרקוניים של 1000 שקל או 2,000 ש"ח ישולמו תכופות על ידי בני משפחה כשאז לא מושגת הרתעה, או חמור מכך שיושגו אגב פריצה וגניבה. מאחר שמדובר במשתמשים קבועים, בסופו של דבר הם גם יגיעו לתיק פלילי בלי שום טיפול רווחתי או רפואי. כאמור זו דרך שתוביל לרכישות סמים מוגברות ושימוש מחתרתי וניכר ולא להרתעה.

5. מרבית הפעילות המשטרתית נגד סוחרי הסמים ה"רציניים" שמניבות תפישות סמים בארץ או סיכולי הברחות בחו"ל, לא נשענת על חקירת דגי רקק שמוכרים פה ושם כמויות קטנות לתלמידי בתי ספר, או לבליינים במסיבות חוף או טראנס בטבע. כמובן גם לא על ציבור המשתמשים באשר הוא מפוזר. אדגיש שכמעט כולה אינו פרי הפללה של משתמשים "קטנים" וחקירתם. כמובן שחקירת משתמשי סמים בכל הגילים יכולה להוביל לעיתים גם לסוחר, אבל ככלל הוא יהיה זוטר במידרג וכמות החומר שהוא מפיץ אינה משמעותית.

6. היבואנים והעבריינים הגדולים האחרים, נתפסים ככלל כתוצאה מעבודת סוכנים מורכבת, ממושכת ומתוחכמת, על בסיס מודיעין חו"ל (יש כידוע למשטרת ישראל גם נציגים מקצועיים בנציגויות הדיפלומטיות בחו"ל בארצות רבות מדרום מזרח אסיה, עבור את רוסיה ואוקראינה ומערב אירופה וכלה באמריקה הצפונית והדרומית) ופרט לכך נשענת המשטרה לא מעט גם על מודיעין שנאגר ומיוצר בשב"ס, בצה"ל, במכס וכתוצאה משת"פ בינלאומי בסיוע האינטרפול או בלעדיו וכמובן מליקוט מידע מרשויות תעופה וים (בלי לפרט) וכלל לא מה"דיגיטליים" הקטנים שנתפסים עם מנה או שתיים לצריכתם העצמית.

7. אדגיש גם שאם עוברים למשטר של קנסות מנהליים, וחלופות לתיקים פליליים, וגם אם מכריזים על מדיניות שלא מתמקדת כמעט בכלל במשתמשים ובמחזיקים כמויות לשימוש עצמי, גם אז יכולה המשטרה על פי חוק, לזמן חשודים בשימוש לחקירה או מסירת עדות פתוחה על פי הצורך והעניין המבצעי.

8. הקו החוקי והמעשי אותו מציע הח"מ, הינו אי הפללה של צרכנים בכל גיל ובמיוחד אלו שהתנסו פעמים מעטות בלבד, ומולו איסור הפצה ומכירה לקטינים מתחת לגיל 18 (באשר אליהם ישנן כבר הוכחות לנזקים מוחיים, נפשיים ותפקודיים מסויימים) ובמקביל גם לנהוג באיסור דומה כלפי הפצה ומכירה בקרב חיילים מטעמי ביטחון מובנים. כמובן

שכלפי כל מי שעוסק בגידול, ייצור, בסחר, יבוא או ייצוא, ללא רשיון של המדינה, יש לנקוט באכיפה נוקשה ובענישה מרתיעה ככל הניתן – ברוח החוקים הקיימים בארץ, שלהוותינו לא ממוצה הדין עם עברייניהם והם אינם נאכפים בחומרה על ידי בתי המשפט והיריעה קצרה מלפרט.

9. לסיכום – עונש שמחד גיסא אינו מידתי, כמו שלוש שנות מאסר על שימוש בסמים, או אפילו קנס של 1000 או 2000 ₪ על שימוש עצמי, רק גורם לזלזול בחוק ולמציאת פתרונות חילופיים. מאידך גיסא, נקיטה בחלופות מניעתיות מקיפות ובדרכי הסברה מקצועית, שאינה מטיפה ואף לא "מפחידה" ושמגיעות לידיעת מרבית הילדים ובני הנוער, למרבית החיילים ומשרתי צה"ל שבמילואים, ולקהלי יעד מוגדרים אחרים כמו עולים חדשים במרכזי קליטה, מוסדות טיפול של ילדים ובני נוער – סיכוייהן רבים לצמצם את השימוש בסמים באופן מושכל ויעיל הרבה יותר.

בברכה,

שלמה גל, ניצב בדימ. וראש מטה משטרת ישראל עד 1996
מנכ"ל לשעבר של הרשות למלחמה בסמים – עד 2002
שותף, דירקטור ובעלים של חברות שעניינן ייעוץ בינלאומי
בהתמודדות עם סמים מסוכנים ("תבונות בע"מ) וייצור קנאביס
רפואי ("קנדוק" בע"מ כיום "אינטרקור") – עד ימים אלו.